

Obitelji protagonisti u centrima ‘*Bambini e Genitori*’¹

Tullio Monini

Odgojno-obrazovne ustanove uključuju djecu i odrasle pa su u dobroj poziciji da daju doprinos podršci marginaliziranim obiteljima i njihovim članovima. U razdobljima društveno-ekonomske krize ovakve ustanove pomažu osnaživanju javnih odgojno-obrazovnih službi i ustanova.

Italija je, uz mnoge druge dijelove Europe, već godinama u dubokoj gospodarskoj i društvenoj krizi, koja ozbiljno prijeti predškolskim ustanovama, kao i obiteljima djece. U ovakvim situacijama rigidne štednje i defenzive, skloni smo vjerovati kako se moramo usredotočiti na iznalaženje rješenja za sebe i kako ne možemo voditi računa o drugima - a takav stav nimalo ne pomaže.

Potrebno je stvoriti povezanost i mrežu među ustanovama, podijeliti odgovornosti s roditeljima i obiteljima, te pružiti cijeloj lokalnoj zajednici osjećaj vrijednosti i smisla odgojno-obrazovnog rada. Fleksibilan, integriran i dobro artikuliran odgojno-obrazovni sustav - sposoban je, prema vlastitim rješenjima, odgovoriti na promjene i potrebe obitelji, te se oduprijeti negativnim učincima gospodarske krize i štednje.

U takvim uvjetima već neko vrijeme žive i djeluju građani Ferrare i regije Emilia Romagna. Za početak, prvi regionalni propisi iz 2000. godine odredili su okvir integriranog odgojno-obrazovnog sustava za djecu do 3 godine, koji promovira pluralitet vrtićkih usluga uz već postojeće *nido* centre (jaslice i vrtiće za djecu do 3 godine). Važnu ulogu u ovoj mreži imaju odgojno-obrazovne ustanove u kojima su ‘odrasli i djeca zajedno’, što je posebno inovativno na pedagoškoj, ali i socijalnoj razini. Ovakve ustanove nazivaju se *Centri Bambini e Genitori* (Centri za roditelje i djecu) i već ih je preko stotinu u regiji, te četiri u samom gradu Ferrara: ‘Otok s blagom’, ‘Plavi slon’, ‘Tisuću ždralova’ i ‘Mala kuća’ (detaljnije na www.comune.fe.it/politichefamiliari).

Centri za roditelje i djecu, koji u Italiji

postoje od kraja osamdesetih, uglavnom su potaknuti francuskim iskustvom Françoise Dolto i njezinim projektom *Maison Verte* (Zelene kuće), ali i milanskim pionirskim pothvatom *Tempi per le famiglie* (Vrijeme za obitelji), koji je snažno povezan sa sustavom *nido* vrtića, te orijentiran na podršku roditeljstvu. Sada, dvadeset godina kasnije, Centri za roditelje i djecu nisu samo ostvarena realnost, s jakom povezanošću s *nido* centrima (kojima uvelike duguju svoje postojanje), već se tijekom zadnjih godina recesije, koju svi osjećamo, pokazuju sposobnima trajati te uvoditi inovacije u cjelokupni sustav odgojno-obrazovnih institucija. Dvije su bitne značajke njihova rada: velika sposobnost i spremnost na suradnju i stvaranje mreža djelovanja, otvorenost i traženje suradnje s drugim odgojno-obrazovnim službama i institucijama; te sustavna protočnost svakodnevice i omogućavanje

Odgajateljica Centra ‘Mala kuća’ u razgovoru dobrodošlice s majkom u Centru za roditelje

djeci da budu u kontaktu s dnevnim događanjima njihovih obitelji i lokalne zajednice. To je moguće zahvaljujući komunikaciji s majkama i očevima o njihovim vlastitim iskustvima roditeljstva, s čime se ništa u vrtićkom okruženju djece ne može usporediti.

Kroz svoj rad oni aktivno pomažu onim segmentima populacije koji su sad poseb-

no ugroženi i osjetljivi: mladim roditeljima i novopridošlim obiteljima useljenika. Nakon poroda, majke su posebno ranjive i osjetljive, no i sveukupno roditeljstvo u tom razdoblju zahtijeva potporu. Stoga je bitno da su Centri za roditelje i djecu što bolje opremljeni i ekipirani, da se mladi roditelji ne moraju nužno prepuštati snažno asimetričnom odnosu koji se neumitno događa u sferi psihološkog savjetovanja, zdravstvenog i socijalnog rada. Dosadašnja iskustva u *Centrima za roditelje i djecu* s grupama majki i djece rane dobi do godine dana (u Ferrari ih zovemo *Gruppi Piccolissimi*, 'Grupe za malene'), stvorila su uvjete da Centri danas imaju ključnu, propulzivnu ulogu u pružanju podrške mladim roditeljima. Oni uspostavljaju inovativnu mrežu s drugim potrebnim službama, npr. zdravstvenim službama, centrima za majku i dijete, pokrajinskim i bolničkim službama. Imajući ovo na umu, prije tri godine u Ferrari je pokrenut odjel za podršku roditeljima s djecom u dobi do šest mjeseci. U njemu rade djelatnici Centra za roditelje i djecu, psiholog iz Obiteljskog centra, primalje i medicinske sestre s pedijatrije iz lokalnih zdravstvenih službi, te svi zajedno surađuju.

Ovi djelatnici poduzimaju manje intervencije u prevenciji (s ranim početkom i dugotrajnim praćenjem) te su u stanju pomagati roditeljima i djeci kod post-porođajnih problema na jedinstven način, prilagođen svakom pojedinom slučaju. U ove intervencije spada i početni kontakt s majkom nakon poroda, a prije izlaska iz bolnice; posjeti u krugu obitelji; razgovori i savjetovanje u narednim mjesecima; male grupe za majke i djecu te njihova igra i druženje; sastanci i razgovori s djelatnicima Centra.

Drugi smjer djelovanja, koji se pokazao iznimno uspješnim i korisnim na području Ferrare, usmjeren je na pristupanje novopridošlim imigranticama - mladim majkama - i njihovom uključivanju u društvo. Uz specifične probleme novog majčinstva i stariju djecu predškolske dobi, teškoće s kojima se ove majke nose očituju se i u nepoznavanju jezika i otežanoj integraciji. To je ishodište za jedinstven prijedlog pružanja pomoći: s jedne strane, majkama se omogućuje poduka

u talijanskom (u Ferrari se tečaj provodi u prijedopodnevnom satima, dvaput na tjedan, uz ključnu podršku učitelja iz državnih škola); s druge strane, za majke i djecu se organizira dobrodošlica u Centru za roditelje i djecu, gdje ih primaju i s njima razgovaraju pedagozi Centra. Jezični tečajevi dio su šireg programa za strance i njihove obitelji: tečajevi arapskog za arapsku djecu druge generacije; popodnevna druženja za majke i djecu; podrška i ideje za pokretanje malih obrta za nezaposlene majke, itd. Na tim tečajevima sve je više sudionica, a majkama i djeci, porijeklom iz različitih zemalja, omogućuje se učenje talijanskog i ubrzano uključivanje u obrazovni sustav Ferrare.

No, osim dva navedena primjera, za sadašnjost i budućnost Centara za roditelje i djecu ključno je što su sve otvoreniji te roditeljima sve brže omogućuju pristup svim javnim službama lokalne zajednice. Također, u stanju su s obiteljima sveobuhvatno komunicirati, te ih dovoditi u kontakt s drugim obiteljima iz lokalne zajednice, sa sličnim iskustvima.

U Ferrari to znači podršku na raznim razinama - na primjer, obitelji su uvijek dobrodošle u Centrima za roditelje i djecu, a kad god je moguće, i na sastanke i rad grupa i udruga koje se bave roditeljima i djecom, ili nekim širim djelovanjem. Primjer ovakve suradnje je i inicijativa 'Ljetna djeca', koja se ove godine održava devetnaesti put, a u kojoj se provode

aktivnosti u zatvorenim i otvorenim prostorima u kojima sudjeluju djeca i cijele obitelji.

Kao što znamo, ove zadnje godine teške su za sve. Odgojno-obrazovne službe ugrožene su smanjenjem dotacija, no uvijek se sjetim primjera Sparte: grad je bio bez obrambenih zidina, a jedina zaštita bili su mu njegovi građani. Na isti način moramo promišljati i naše Centre za roditelje i djecu: da budu 'propusni', bez zidova i ograničenja, te nastave s dosadašnjim radom. Neće ih spasiti obrana niti stvaranje ograda i barijera, već naprotiv - obiteljsko okruženje i uključivanje u lokalnu zajednicu.

Fotografija akrobata ispred Centra 'Otok s blagom' okruženog djecom i roditeljima, najbolji je primjer i metafora: koliko je važno da se odgojno-obrazovne službe danas okruže obiteljima, a u međuvremenu, da hrabro otkrivaju nove puteve i načine rada.

1 *Centri Bambini e Genitori* su integrirani dio javnih službi u ranom odgoju i obrazovanju djece, koje pružaju usluge u skladu s čl. 5 zakona br. 285 (iz 1997.), te odgojno-obrazovne službe usmjerene na rad s obiteljima. U ovoj su kategoriji također igraonice za djecu od 18 do 36 mjeseci (do 5 sati na dan), centri za obitelji i djecu, odgojno-obrazovne službe i službe za intervenciju u domovima obitelji.

Tullio Monini je odgovoran za Operativno djelovanje i primjenu Politike obitelji i roditeljstva Gradske uprave Ferrare (Italija).
t.monini@edu.comune.fe.it

Događanja *Estate Bambini* (Ljetna djeca) tematski prilagođena 'Otoku s blagom' Centra za roditelje i djecu u Ferrari.

